

กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกองไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

Strategies to Promote Participation in Early Childhood Development Promotion
of Educational Personnel Child Development Center, Tambon Kong Kraikrang
MunicipalityKong Krailat District Sukhothai Province

พชร ท่วมเนตร¹ จีระพันธ์ นามชวัด² อภิรัฐ เจาะจง³

Phachara Tuamnet¹ Jiraphan Namchawat² Apirat jorjong³

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Faculty of Social Sciences and Education Thongsook College

Corresponding author: E-mail: Phachara@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 10 มกราคม 2568

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 10 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วม 2) ศึกษาระดับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกองไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 152 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 90 คน การศึกษาปริญญาตรี จำนวน 128 คน มีอาชีพทำการ เกษตร จำนวน 75 คน 1)กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือด้านการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรม รองลงมา คือด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน และท้องถิ่น ด้านการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและศิษย์เก่า ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และอันดับสุดท้ายคือด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา 2) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา 3)ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกองไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ส่งเสริมการมีส่วนร่วม, พัฒนาการเด็กปฐมวัย

Abstract

The research aims to 1) Study the level of strategies for promoting participation. 2) Study the level of promoting early childhood development 3) Study the relationship between strategies for promoting participation and promoting early childhood development among educational personnel. Kong Krai Klang Subdistrict Municipality Child Development Center Kong Krailat District Sukhothai Province.

The samples used in this research were A total of 152 educational personnel were obtained by defining the sample size from Craigie and Morgan's table. The tool used was a questionnaire. The statistics used for data analysis were: Frequency distribution, percentage, mean, standard deviation.

The research results found that Most of the respondents were female, 90 people, 128 people had bachelor's degrees, and 75 people had agricultural careers. 1) Strategy to promote participation Overall, it is at the level. When considering each aspect, it was found that number 1 was participation in religious activities. regulations, traditions and culture, followed by organizing activities of educational institutions in collaboration with communities and localities, and setting up networks of parents and alumni. In terms of building good relationships between the school and the community And the last rank is public relations, disseminating activities and works of educational institutions. 2) Promoting early childhood development Overall it is at a high level. When considering each aspect It was found that number 1 was in promoting emotional and mental development, followed by promoting social development. Promoting physical development And the last ranking is Promoting intellectual development 3) Relationship between strategies for promoting participation and promoting early childhood development of educational personnel. Kong Krai Klang Subdistrict Municipality Child Development Center Kong Krailat District Sukhothai Province as a whole has a positive relationship at a moderate level. Statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Strategies; Promote participation; Early childhood development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ

และเติมตามศักยภาพ สิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัตินี้ คือ ผู้เรียนต้องได้รับการสนับสนุนทั้งจากโรงเรียน บ้าน และสังคม พร้อมกันไปอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องสื่อความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมไทยทราบว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ และตลอดเวลา การเรียนรู้จากบ้าน และโรงเรียนจะสร้างพลังการเรียนรู้ ทั้งทางด้านปัญญา และอารมณ์ ควบคู่กันไป ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็กของตนเอง ชุมชนและผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดและจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562)

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัย ซึ่งหมายถึงเด็กที่มีอายุระหว่าง 0 – 6 ขวบนั้น เป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาทุกด้านและเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด โดยเฉพาะในระบบประสาทและสมอง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้เต็มที่ ถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างเชื่อว่า ประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาการทุกด้านต่อเนื่องไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การวางรากฐานให้กับเด็กปฐมวัยจึงเท่ากับเป็นการเตรียมและสร้างพลเมืองที่ดีมีคุณภาพให้กับประเทศชาตินั่นเอง กล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ การสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กให้เจริญเติบโตถึงขีดสูงของศักยภาพและเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยคุณสมบัติที่มุ่งสร้างเสริม คือ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มคุณธรรม จริยธรรม วิถีชีวิตไทยสิ่งแวดล้อมและค่านิยม รวมทั้งความเสมอภาค ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการวางรากฐานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2560) ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ และตามมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) และเกณฑ์การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่ให้อบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา การรับเด็กนักเรียนตามนโยบายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายและรับจ้าง จึงมีฐานะยากจนถึงปานกลาง มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูง ประกอบกับระดับการศึกษาของผู้ปกครองซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่สูงนักคือ ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานของตนเองและสภาพปัจจุบันที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายในด้านข่าวสาร ข้อมูลรูปแบบของวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี รวมตลอดถึงทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว และชุมชนยังขาดความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น การถ่ายทอดความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นการร่วมแรงร่วมใจในบทบาทของผู้ปกครอง และกำลังความคิดในการส่งเสริมพัฒนาการและการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถาบันครอบครัวขาดความเข้มแข็ง ทำให้การมีบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษากับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่ค่อยบรรลุเป้าประสงค์ และเป็นไปตามหลักการของ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เท่าที่ควร และในฐานะที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้กำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) และเกณฑ์การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามเพื่อจะรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษาในปี พ.ศ.2551 (กรมวิชาการ.2556)

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายซึ่งหมายความว่าเยาวชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนและยังบังคับให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับหรือระดับสูงขึ้นไปตามความพร้อมของครอบครัว ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนต้องมีบทบาทต่อชุมชน ด้วยการดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้การจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วยการคอยกำกับดูแลการศึกษาของบุตรหลาน ติดตามความก้าวหน้าและสนับสนุนการเรียนของเด็ก ผู้ปกครองเป็นกำลังสำคัญของการร่วมมือกับโรงเรียน ซึ่งช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้เกิดผลอย่างจริงจังและรวดเร็ว เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม เพราะสังคมปัจจุบันต้องการเด็กยุคใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ มีคุณสมบัติที่ดีในการเป็นสมาชิกใหม่ที่ดีของสังคม(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2562)ในปัจจุบันพบว่าสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น เดิมมีการอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกันมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นทางสังคม มีการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ที่ทำงานทำให้เกิดสังคมใหม่มาอยู่รวมกัน ความผูกพันเริ่มลดน้อยลง จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างกัน ผู้ปกครองจึงไม่เข้าใจในการดำเนินงานของโรงเรียนว่ามีโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างไร จึงทำให้การติดต่อประสานงานขอความร่วมมือเป็นไปด้วยความยากลำบาก ประกอบกับผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน จึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพตรงตามหลักการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พัฒนาการบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา(Good Governance)เด็กก่อนประถมศึกษาจัดอยู่ในระยะวัยทองของชีวิต เป็นจังหวะของการสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก การวางรากฐานของการพัฒนาความเจริญเติบโตทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านสมองเพราะสมองเติบโตและพัฒนาเร็วที่สุด ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูในช่วงระยะนี้มีผลต่อคุณภาพของคนตลอดชีวิต “ปฐมวัย” เป็นช่วงของการวางรากฐานสำคัญของคน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพและพฤติกรรมโดยหลาย

ประเทศต่างให้ความสำคัญกับการวางรากฐานเด็กวัยนี้มาก สำหรับประเทศไทยมีหน่วยงานรับผิดชอบการศึกษาปฐมวัยหลายหน่วยงาน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2551)

จากการเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เสนอให้เกิดกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในฐานะผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับความเป็นมาและหลักการข้างต้นว่า บุคลากรทางการศึกษามีความสำคัญต่อเด็กไม่ใช่ว่าเฉพาะการเลี้ยงดูเท่านั้น หากแต่มีหน้าที่ที่สำคัญที่ต้องทำคือการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่บุตรหลาน สอดส่องดูแล เพราะบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดในทุกๆด้าน มีความเข้าใจพื้นฐานทางร่างกายและอารมณ์ และมีอิทธิพลต่อการศึกษาของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่จะช่วยให้ประสบผลสำเร็จได้ดีที่สุด ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้วางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลกงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 256 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 152 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan , 1970 : 607- 610)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ครั้งนี้มุ่งศึกษา กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและศิษย์เก่า ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน และท้องถิ่น ด้านการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรม ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และ จิตใจ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

- 2.1.1 ด้านการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและศิษย์เก่า
- 2.1.2 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน และท้องถิ่น
- 2.1.3 ด้านการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรม
- 2.1.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม คือ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ตัวแปร ดังนี้

- 2.2.1 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.2.2 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และ จิตใจ
- 2.2.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม
- 2.2.4 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย มากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) ลิเคอร์ท (Likert, 1989, pp:213)

ตอนที่ 2 ระดับกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) (Likert, 1989, pp:213)

ตอนที่ 3 ระดับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเกรียงไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale)

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง หรือเรียกว่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .972

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สรุปผล

1. พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 60.52 การศึกษาปริญญาตรี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 มีอาชีพทำการ เกษตร จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 49.34 ตามลำดับ

2. กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือ ด้านการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรม รองลงมา คือด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน และท้องถิ่น ด้านการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและศิษย์เก่า ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และอันดับสุดท้ายคือด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา ตามลำดับ

3. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และ จิตใจ เท่ากับ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม และ เท่ากับ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือ ด้านการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรม รองลงมา คือด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน และท้องถิ่น ด้านการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและศิษย์เก่า ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และอันดับสุดท้ายคือด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(อภิชัย วิภาภรณ์.2565)ปัจจัยการส่งเสริมการจัดการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพรรณษา อ่อนมาก.2559) เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลวิจัยพบว่าผู้บริหารศูนย์ฯ ครู

ผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน ด้านการ เตรียมการวางแผนและด้านการวางแผน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กัญญาภัค แก้วเกิด.2558)เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานฝ่ายส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ของผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปากคลองบางปลากด ตำบลปากคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานฝ่ายส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ของผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปากคลองบางปลากด ตำบลปากคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อารมณ คำสวัสดิ์.2558) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนคลองบางน้ำจืด อำเภอบางพลีจังหวัดสมุทรปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลวิจัยพบว่ากลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนคลองบางน้ำจืด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่ากลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีการปฏิบัติ อันดับหนึ่งคือ ด้านการจัดกิจกรรมสถานศึกษาร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นอันดับที่สองคือ ด้านร่วมกิจกรรมศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม อันดับที่สามคือ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและอันดับสุดท้ายคือ ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา

2. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลงิ้วกลาง อำเภองิ้วกลาง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กณทิมา ลอยใส.2558)บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือผลวิจัยพบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสาขลา โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับหนึ่ง คือ พัฒนาการด้านร่างกาย รองลงมาคือ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านสติปัญญา และอันดับสุดท้ายคือ พัฒนาการด้านอารมณ์ และ จิตใจ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลงิ้วกลาง อำเภองิ้วกลาง จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์

ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และ จิตใจ เท่ากับ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม และ เท่ากับ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิชัย วิภาภรณ์.2565)ปัจจัยการส่งเสริมการจัดการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรีผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการส่งเสริมการจัดการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดพบว่า ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ด้านปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.910 และสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยการส่งเสริมการจัดการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถานศึกษา

1.2 ต้องการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนผ่านระบบสื่อสิ่งพิมพ์ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงานของนักเรียนและสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้สถิติขั้นสูงและสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และศึกษาในของเขตด้านพื้นที่เพิ่มขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *การสร้างนิสัยรักการอ่านให้ลูกน้อย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ศุภสภา
ลาดพร้าว.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). *รายงานสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2560*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

- กัญญาภัค แก้วเกิด. (2558). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานฝ่ายส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ของผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปากคลองบางปลากด ตำบลปากคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยทองสุข
- กัณทิมา ลอยไสว. (2558). บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสาขลา อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยทองสุข.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). การคิดเชิงวิเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- ในตะวัน กำหม่อม. (2559). การวิจัยทางการศึกษา. เล่ม 2. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับ การเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิ ถึง 5 ปี. กรุงเทพฯ : ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- สุพรรณษา อ่อนมาก. (2559). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อภิชัย วิภากรณ์. (2565). ปัจจัยการส่งเสริมการจัดการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยทองสุข
- อารมณ คำสวัสดิ์. (2558). กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนคลองบางน้ำจืด อำเภอบางพลีจังหวัดสมุทรปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยทองสุข.